

Modlitba Otce Pia

Jak tvrdí o. Roberto Moretti, ti, kteří shromáždili životopisné dokumenty týkající se otce Pia, ho jednomyslně představují jako člověka modlitby. Jeden z hlavních svědků jeho duchovního života, o. Agostino da San Marco in Lamis, ve svém *Diariu*, když popisuje rok 1944, uvádí charakteristickou myšlenku: „Jeho modlitba je nepřetržitá; důvěrné spojení s Pánem je habituální“. Nezdá se tedy přehnané, když ve vztahu k němu použijeme slova Tomáše z Celana, který o svatém Františkovi napsal, že se nejen modlil, ale spíše samotnou modlitbou byl.

Toto téma je tím důležitější, že v souladu s prohlášením papeže Pia X., bude představení rozvoje modlitby našeho mystika zároveň ukázkou stupňů jeho vnitřního života. Ty odpovídají stupňům modlitby, jak učí sv. Terezie Veliká. Pio často vychází z děl mystičky z Avily. Ona (dle názoru Royo Marina) nejlépe popsala stupně rozvoje modlitby.

Vydavatelé *Epistolaria* správně poznamenávají, že duchovní plán v něm obsažený se rozvíjí mezi modlitbou spočinutí a spojením, čili mezi pátým a sedmým příbytkem *Hradu v nitru* sv. Terezie od Ježíše. Je to tedy modlitba mystická. Neznamená to však, že nenechává prostor pro modlitbu ústní a modlitbu v duchu. Nelze je úplně vypustit, dokonce ani tehdy, dosáhne-li se vrcholu svatosti. Proto se zdá být oprávněné zkoumání problému podle tradičního a *Katechismem katolické církve* schváleného dělení na modlitbu ústní, rozjímavou a kontemplaci.

I. Modlitba ústní

V odpovědi na návrh svého duchovního vůdce, aby se modlil ve stejném čase, překládá otec Pio rozvrh soukromých setkání s Bohem. V době nevládného ročního období býval na modlitbě ráno, asi od 4:30 do 9:30, zatímco ve všech ostatních ročních dobách pak od 22:45 až do *Ave Maria*, čili do půlnoci. To byly hodiny stálé, ve zbývajících se pak modlil podle okolností.

V jedné části deníku z roku 1929 vyjmenovává otec Pio jednotlivé každodenní modlitby. Jsou to ne méně než čtyři hodiny meditace, dále novény k Madoně z Pompejí, ke sv. Josefu, archandělu Michaelovi, sv. Antonínovi, sv. Františkovi, k Nejsvětějšímu srdci Ježíšovu, sv. Ritě a sv. Terezii od Ježíše. Každý den ne méně, než pět celých růženců. Kromě toho také modlitby vztahující se k liturgickým obdobím, jako novéna k dítěti Ježíši před vánocemi. Počítáme-li k tomu udělování svátostí a liturgii hodinek, není se co divit, že se v jednom z dopisů přiznává, že po dvaceti hodinách práce jsou jeho paže stálým pozvedáním k nebi, aby vyprosil milosti od Pána, zesláblé.

V dopise také nalézáme podrobné návody, týkající se liturgické modlitby v církvi, jako i způsobu modlitby breviáře. O. Gerardo Di Flumeri správně poznamenává, že otec Pio vykazuje výbornou orientaci v Bibli, kterou získal nejen studiem, ale především modlitbou liturgie hodin. Alfonso D'Errico zdůrazňuje jeho výjimečnou znalost sv. Pavla, i když v *Epistolarium* jsou patrné zvláště vlivy Žalmů.

V jednu dobu měl otec Pio kvůli nemoci očí povolenou modlitbu růžence místo breviáře. O. Gerardo Di Flumeri, když komentuje tuto epizodu, se domnívá, že i když není růženec modlitbou liturgickou v pravém smyslu, zastupuje-li oficium z pověření Apoštolského stolce, pak se liturgie účastní se stejnou hodnotou. Krom velké úcty k Matce boží, by to mohlo vysvětlovat výjimečnou roli této modlitby v životě Božího služebníka. Když se svěřuje do modlitby, prosí zvláště o novénu k Panně Marii a každodenní růženec. Je třeba také pamatovat, že Modlitební skupiny, jejichž tvůrcem stigmatik byl, se od počátku své existence společně modlily především růženec.

Zvláštní místo má ve spiritualitě otce Pia modlitba *Otče náš*. Nazývá ji modlitbou nejvznešenější. Zdůrazňuje hlavně zvolání „Buď vůle tvá“. V souladu s učením sv. Terezie, může Bůh duši z prosté ústní modlitby vyzvednout k vysoké kontemplaci. Podobně i otec Pio, dříve než při recitaci modlitby *Otče náš* vysloví „zbav nás ode všeho zlého“ zakouší tak veliké duchovní vzrušení, až se duše, přes snahu ztlumit pohnutí, cítí jakoby přenesená do jiné sféry a prosí nebeského Otce, aby ji vysvobodil od veškerého zla, jakým je nynější život.

Z dalších ústních mariánských modliteb doporučuje otec Pio *Angelus* a podrobně vysvětluje způsob recitace. Kromě toho usiluje rovněž o přímluvu svatých. Výrazem toho jsou latinské iniciály, jimiž zdobil každý dopis. Jako nejširší formu nacházíme iniciály: I.M.I.F.D.C., které se shodovaly s prvními písmeny jmen: Ježíš, Maria, Josef, František, Dominik a Klára. V jeho modlitbách má také důležité místo anděl strážný, jako i zemřelí, a tedy i duše v očistci. Vyplývá to z přesvědčení, že zemřelí lidem pomáhají a prosí u Božího trůnu v jejich záležitostech. Poslední věty, které napsal v předvečer své smrti se týkají Ježíše, Marie a svatých.

Do dynamismu rozvoje ústní modlitby je vepsána zákonitost, že některé své modlitby k Bohu formulujeme sami. Zvláštní roli zde plní střelné modlitby, které jsou jak hroty zraňující Boží srdce a nutící ho k udělení milosti. Jsou skutečnými neustálými modlitbami. Představují dokonalou formu udržování vnitřního soustředění a uvědomování si Boží přítomnosti .

Další modlitbou, která byla trpícímu stigmatikovi velmi blízká, je křížová cesta. Za pozornost stojí zvláště zmínka, že nemocní, kteří nemohou přijít do kostela, se ji mohou modlit a přitom držet v rukou kříž. Recitují čtnáctkrát *Otče náš*, *Zdravas Maria* a *Sláva Otcí*, potom pětkrát za pět Kristových ran a nakonec ještě jednou za papeže. Takovýto způsob ústní modlitby mohl být Božímu služebníkovi velmi blízký, neboť byl často nemocný. Vždyť celé Kristovo utrpení, jak říká o. Gennaro Prezioso, v něm vnitřně i navenek ožilo.

Výše uvedené základní modlitební formule v sobě spojují sílu vnitřního prožitku s vnějším výrazem lidského jazyka i celého těla. Tyto vnější projevy jsou ostatně přítomné také v modlitbě v duchu i při kontemplaci, protože, jak píše otec Pio, rozjímání Božího slova působí, že křesťan vybuchuje sladkými zpěvy žalmů a hymnů, utrpení bolestné kontemplance zase způsobuje hojnost slz a hlasité výkřiky až do ochraptění.

V souladu s názorem sv. Terezie od Ježíše je nutnou podmínkou skutečné modlitby zachování požadavku soustředěné pozornosti. Otec Pio si uvědomuje, že k dosažení oprostění od stvořených věcí a soustředění se na Stvořitele je nutné vnější ticho i vnitřní koncentrace. Proto doporučuje snažit se očistit své srdce v samotě, aby byl slyšet božský hlas Milovaného.

Podle názoru otce Pia by modlitba měla být především pokorná. Základem je stále jasnější vidění vlastní nicotnosti a Boží velikosti a dobroty. Pokoru by měla doprovázet dětská důvěra, neboť Ježíš je dobrý a nebude moci nevyslyšet naše modlitby. Zvláště během duchovního zápasu je třeba se na Boha obracet se synovskou důvěrou a naprostým odevzdáním se mu neboť čeho se může bát dítě v rukou takového Otce? Dalším zdrojem důvěry je Boží všemohoucnost a dosavadní zkušenosti. Kdo je silnější než Ježíš? Vždyť on až dosud pomáhal se zvláštní péčí. Třetí vlastností nutnou pro modlitbu je stálost a vytrvalost. Otec Pio na základě dlouhodobé zkušenosti potvrzuje, že Ježíš nic neodmítá, jestliže se o to nepřestává prosit.

Modlitba má v první řadě směřovat k Bohu a jemu sloužit. Proto je její naprosto nutnou formou modlitba chvály. Otec Pio učí, že při modlitbě je třeba se ocitnout v přítomnosti Boha a dát mu to, co mu náleží. Tato povinnost se naplňuje, když poznáme, že on je naším Bohem a my jeho nedokonalými stvořeními.

Velebení a adorování Boha je neoddělitelné od díkůčinění, protože opravdová vděčnost se nezastaví u obdržených darů, ale míří k dárci. Proto otec Pio pociťuje obrovskou potřebu vděčnosti vůči nejvyššímu Dobrodinci. Stejně jako v modlitbě chvály, tak i zde děkuje Bohu jak za věci příjemné, tak i za obtíže, neboť si uvědomuje, že i ty jsou vždy k jeho slávě a pro dobro lidí.

Uvědomění si Boží velikosti a dobroty je neoddělitelné od pocitu vlastní hříšnosti a z toho vyplývající smírné modlitby. Otec Pio trpí, protože v minulosti tolikrát vyměnil Ježíše za pozornosti nehodnou věc tohoto světa.

Francesco Forgione prosí o odpuštění nejen za své viny, ale i za cizí. Touží se Bohu obětovat jako smírná oběť za hříšníky a duše v očištění. Zapřísahá ho, aby jejich tresty dokonce stokrát větší, přenesl na něj, jen aby je obrátil, spasil a rychle přijal do nebe .

Rozhodně nejvíce prostoru je v *Epistolariu* věnováno modlitbě prosebné. Nejčastěji se setkáváme s obratem: „Staň se vůle Boží“. Otec Pio jen touží, aby se na něm vyplnil Boží plán Otce. Proto v jeho modlitbách stojí na prvním místě spojení s Bohem. Na srdci mu leží dvě věci, zejména vlastní posvěcení a odchod z tohoto světa, aby srdce zakusilo odpočinek ve věčném spojení s Bohem.

Modlitební vztahy představené na stránkách *Epistolaria* se rozvíjejí v různých směrech. otec Pio se nejen modlí, ale rovněž mnohokrát prosí o modlitbu za sebe i jiné. Vždy se s prosbami nejdříve obrací na Boha a teprve potom na jeho stvoření jako na druhotnou příčinu. Někdy je prosba dosti rozhodná, doplněná hrozbou: „běda ti, jestli mi tu milost neudělíš“, nebo „nenechám nikoho na pokoji“. Objevuje se i hrozba: „já toho taky nechám a budu myslet jen na sebe, a kvůli nikomu se nebudu znepokojovat“. Někdy se mu také stává, že si modlitby nařizuje pod příkazem poslušnosti. Po takových modlitbách očekává vše, i když jak tvrdí, „sám si nezaslouží, aby byl vyslyšen“.

Do svých modliteb zahrnuje doslova všechny. Je to často jediná forma vděčnosti, kterou si může dovolit. Zvláště prosí za církve svatou, aby ji Bůh posvětil a vzdálil od ní veškerá nebezpečí a neshody, aby byla jedním ovčínem s jedním pastýřem. Prosil také za větší množství katolických misionářů. Sám k nim chtěl patřit, ale že mu to nebylo povoleno, naplňuje misií pokornou, vřelou a horlivou modlitbou. Zahrnuje do ní papeže, biskupy, kazatele i duchovní vůdce, aby zachraňující sebe, usilovali o záchranu věřících. Prosí Pána, aby poslal dobré dělníky na svou vinici. V tomto duchu doporučuje modlitbu za rozšíření víry a vítězství svaté matky církve.

Obdobím zvláštní modlitby je první světová válka. Nechybí tehdy vřelá modlitba za mír. Otec Pio vznáší také úpěnlivé prosby za řád, představené i provincii. Zvláště se přimlouvá za generály řádu. Vřelou modlitbou pamatuje také na své příbuzné. Již v roce 1901 psal otci do Ameriky, že se za něj stále modlí k Panně Marii, aby ho ochraňovala od všeho zlého a navrátila ho rodině ve zdraví a celého. Vyprošuje rodičům co nejdelší život, plný nebeského i pozemského požehnání, který bude zakončen vzetím do ráje.

Na stránkách *Epistolaria* poznáváme otce Pia také jako modlícího se za hříšníky. Kolikrát (jestli ne vždy) s Mojžíšem Bohu říká: „Můžeš jim ten hřích ještě odpustit? Ne-li, vymaž mě ze své knihy, kterou píšeš!“ (Ex 32,32). Mnoho prostoru je v jeho modlitbách věnováno také duchovnímu i pozemskému štěstí osob, jež mu byly svěřeny. Před Ježíšem nemůže zanedbávat odpovědnost, jakou na sebe vzal jako duchovní vůdce, proto s ním vždy vede dlouhé rozhovory a jednání v zájmu oněch duší.

Cizí mu nejsou ani materiální starosti lidí. Vyjádřil to opravdovou modlitbou za děšť pro Apulijce . Shrňme-li vše, je třeba říci, že otec Pio prosí toho, který je Cestou, Pravdou a Životem ve všech potřebách, neboť pro něho byl a je Vším.

II. Vnitřní modlitba

Otec Pio považuje ústní modlitbu, přes její velký význam, za přechodnou etapu. Doporučuje: „Modli se také ústně, když ještě nenastal čas, abys jí zanechal a s pokorou a trpělivostí snášej obtíže, které ti to přináší.“ Tyto modlitby, načerpané ze zbožných knih, duši snadno unaví. Proto radí přivykat vnitřní modlitbě, protože je plodnější. Nepatří se tedy trápit se množstvím ústních modliteb, a když srdce cítí, že je uchváčeno vnitřní modlitbou, je třeba dovolit, aby za ní šlo s nadšením.

Zkušenosti, které Otec Pio s modlitbou má, a které jsou prezentovány v jeho dopisech, poukazují na kontemplaci, což znamená, že jak sám píše, jen málokdy se může modlit v duchu a

používat při tom rozum. Druhým činitelem, který meditaci ztěžuje, je lhostejnost ducha, když se mystik pro slabost těla není schopen soustředit. Těžce se mu formuluje být jen jediná myšlenka na Boha, a dokonce i na věci nejprostší.

Výše uvedené obtíže neznamenají že by otec Pio nemeditoval a nepřipisoval vnitřní modlitbě důležitost. Jako duchovní vůdce doporučuje přivyknout mnoha modlitbám, zvláště vnitřní modlitbě a meditaci. První, jasně zmiňované rozjímání, spadá do doby, kdy meditoval nad svým povoláním a nad tím, jak opustit svět a cele se zasvětit Bohu v klášteře. V části deníku z roku 1929 vyjmenovává každodenní jednotlivé modlitby. Jsou to ne méně než čtyři hodiny meditace, a to obvykle nad životem, narozením, utrpením a smrtí našeho Pána. Když je s ukřižovaným Kristem (čili rozjímá o jeho mukách) nesmírně trpí, ale bolest mu přináší velký užitek. Raduje se z míru a klidu, který se nedá vyjádřit. Stejně tak, když se mu zjevuje Ježíšova přísnost, začíná rozjímat nad jeho laskavostí a je tím zcela utěšen .

Otec Pio ví, že aby byl Ježíše hoden, tedy byl podobný jeho dokonalosti známé z Písma svatého a Evangelíí, je nutné každodenní rozjímání nad životem toho, který nám byl dán za vzor. Z rozjímání se rodí úcta k jeho činům, a z úcty touha je následovat. Potřebné je také rozjímání nad životy svatých, kteří se Ježíše Krista snažili následovat, a také uvažovat nad povinnostmi a svatým učením. Jako jeden z prostředků dokonalosti otec Pio uvádí stálé studium Božího zákona. Aby onen zákon v člověku přebýval je nutná četba Písma svatého, knih o Bohu, naslouchání svatým kazatelům a zpovědníkům. Není možné proniknout do smyslu Božího slova bez jeho horlivého rozjímání, které způsobuje, že se člověk vzdaluje hříchu a směřuje k věčné dokonalosti.

Otec Pio přikládá velký význam metodě, jakou se meditace provádí. Chce vědět, jak osoby, které vede, tráví svůj den, zda praktikují vnitřní modlitbu a kolikrát denně, v kolik hodin, jak dlouho a jakým způsobem . Pokud způsobu přesně neporozumí, tak modlitbu neschválí .

Především otec Pio radí urovnat a uspořádat způsob života. Doporučuje rozvrhnout si ráno celý den a vše, co během něj bude člověk činit, obětovat Bohu. V průběhu dne je třeba si vyhradit dvě chvíle pro meditaci, nejlépe ráno, před tím než se jde do kostela a večer po růženci. V nepříznivé roční době dovoluje provádět ranní meditaci ještě než se vstane z postele. Pokud jde o délku této modlitby, měla by vždy trvat minimálně půl hodiny. Další osobě otec Pio doporučuje hodinovou modlitbu v duchu před přistoupením k oltáři a hodinovou po obědě, v místě, které mu bude pohodlnější . Vyžaduje dvě doby proto, aby se ráno člověk připravil na boj a večer se očistil od všech pozemských citů, které se na duši za celý den mohly nalepit.

Takto rozvržený den má umožňovat navození meditačního klimatu v každém okamžiku. Proto také otec Pio přistupuje na slib zachování mlčení, přičemž se hovoří jen je-li to nezbytně nutné. Doporučuje rovněž naprostou vnitřní mlčenlivost. Radí zamilovat si ticho, protože mnohomluvnost nikdy není bez viny, a také přebývání v ústraní, neboť Pán k duši promlouvá lépe v tichosti a ona s větším soustředěním naslouchá jeho hlasu. Z toho důvodu je také vhodné omezit návštěvy a křesťansky snášet ty, které přicházejí. Vzorem a inspirací má být spíše Mariina tichost, než Martina aktivita.

S vnitřním i vnějším tichem je spojeno soustředění. A i kdyžvzhledem k podmínkám není možné utkvívát myslí v Bohu stále, je potřebné, jak jen to jde, přebývat v jeho přítomnosti a připomínat si velkou pravdu, že Bůh nás vidí. Také je dobré uvažovat o tom, že stojíme vždy před Bohem a jemu se budeme muset zodpovídat z každého činu, dobrého i špatného. A abychom se v Boží přítomnosti ukázali co nejlépe, musíme si uvědomit, že je uprostřed naší duše reálně přítomný spolu s celým nebeským dvorstvem.

Během meditace je třeba zahánět myšlenky na to, co by se mělo napsat duchovnímu vůdci, neboť každá věc má svůj čas . Zrovna tak není dobré příliš se zdržovat rozjímáním o tom, jaký druh modlitby nám Bůh dává, ale jednoduše se nechat vést jeho milostí. Vůbec je třeba utíkat od neklidu srdce, jinak veškerá cvičení přinesou jen malý užitek.

Soustředění napomáhá také postoj těla. Během modlitby i meditace je třeba snažit se mít zavřené oči, pokud to jde hlavu vzpřímenou a čelo opřené o dlaně. Vše bez přílišné afektovanosti.

V otázce zda se medituje s knihou či bez ní nechává otec Pio svobodu. Mělo by být ale řečeno, že sám četbě věnoval mnoho prostoru. Jistě mu pomáhala v přípravě duchovních konferencí jejichž pokračováním bude bohatá korespondence, stávající se rovněž materiálem k meditaci. Náš autor vybízí ke snaze vyplnit mysl svatou četbou. Má to být samostatné cvičení, trvající nejméně půl hodiny. Je potřeba číst hodně, ale s velkou zbožností. Četba je úzce svázána s meditací, neboť při četbě hovoří Bůh k duši a při meditaci duše k Bohu. Společně představují dva nejužitečnější prostředky k dosažení křesťanské dokonalosti.

Avšak nejsou-li k dispozici odpovídající knihy, je dobré vědět, že předmětem meditace může a měla by být jakákoliv pravda svaté víry. Měla by se obvykle týkat života, utrpení, smrti, zmrtvýchvstání a nanebevstoupení našeho Pána Ježíše Krista. Na prvním místě zde stojí Kristovo trpící člověčenství. Meditace jeho utrpení, stejně jako utrpení sv. Františka, rozněcuje stále více touhu po utrpení pro lásku Ježíše.

Samotná meditace by se měla provádět následovně. Především si člověk musí stanovit bod nebo předmět, který chce meditovat. Jak již bylo poznamenáno, může takovým předmětem být jakákoliv pravda naší víry, obvykle to ale bývá život, utrpení a smrt Kristova. Žádná duše, byť na Božích cestách sebe pokročilejší, toto nesmí zanedbávat. Když si připravíme materiál, předstoupíme před Boha s pokorou a rozjímáním toho, čím jsme a před kým stojíme. Po aktu pokory, adorace a lásky náleží prosit o světlo a pomoc, aby nás Pán přijal a způsobil dobrý průběh modlitby, abychom získali užitek, jaký si Bůh přeje. Nakonec je třeba se doporučit přímluvám anděla strážného, nejsvětější Panny a celého nebeského dvora, a potom začít s meditací, která se má týkat dříve připraveného bodu. Když předmět do všech podrobností promeditujeme, přechází se k rozhodnutím. Odstranit se musí ta vada, která nejvíce překáží sjednocení s Bohem. Meditace přináší užitek, který onu vadu pomáhá odstranit, a musí se praktikovat tak dlouho, dokud se nedosáhne požadované ctnosti. Cvičit by se měla taková ctnost, s jejímiž překážkami bychom se mohli potkat během dne, a to i přes různé vady.

Nakonec je třeba prosit Boha o všechny ty milosti a pomoc, jejichž potřebu pocítujeme, pak za všechny lidi všeobecně i jednotlivě. Tato modlitba se má týkat navrácení Božího království, rozšíření víry, vyvýšení a triumfu naší svaté matky církve. Nutná je modlitba za živé i zemřelé, za hříšníky, heretiky i za obrácení hříšníků. Nesmí se zapomenout na duše v očistci, které čekají na pomoc. Po tomto náleží meditaci, sebe a blízké osoby, společně se zásluhami Krista a jeho Matky obětovat Bohu, a to skrze ruce Mariiny, anděla strážného a sv. Josefa.

Otec Pio dovoluje tutéž meditaci či zbožnou reflexi opakovat několikrát denně. Je-li z oprávněných důvodů přerušena, je možné později navázat. Na konci se pak provede krátká zkuška z průběhu meditace a za poznané nedostatky se s pokorou prosí o odpuštění a slibuje se náprava.

Takto vedená modlitba v duchu se příliš neliší od meditace velkých učitelů. Snadno lze rozpoznat mnohé prvky ignaciánské metody, které náš mystik spojil s radami sv. Terezie. Otec Riccardo Fabiano upozorňuje na dva důležité rysy této modlitby, které jí dávají charakter originální metody. Jde o skutečnost, s jakou jsou meditována muka našeho Pána, a o určitý zvláštní církevní prvek, který má svůj výraz v jednotě modlitby se slavnou církví za všechny její potřeby, za potřeby církve putující a očišťující se.

Duchovní cvičení, které má jasně meditační charakter, je zpytování svědomí. Poprvé ho otec Pio zmiňuje 17. srpna 1910 v souvislosti s nahlížením do svého nitra, zda nepodlehl pokušení. Jak jsem již uváděl, měl při smírné modlitbě intenzivní pocit své ničemnosti. Stále se obává, zda nepodlehl pokušení. Stále v tomto ohledu zpytuje svědomí, leč - jak tvrdí - slepota způsobuje, že přes snahu nerozpoznává ani tu nejmenší vinu.

Také ostatním doporučuje, aby po každé činnosti zpytovali svědomí, a poznají-li nějakou nedokonalost, ať se neznepokojují, ale pokoří se před Boží dobrotou a prosí o odpuštění a opatrnost do budoucna. V žádném případě ale nedovoluje uložit se ke spánku, aniž by bylo provedeno toto cvičení. Zpytování svědomí, které následuje po díkůčinění, spočívá ve zkontrolování, zda byly činy v souladu s počáteční intencí. A nemělo by být provedeno se shovívavostí vůči sobě samému, neboť

jak říká apoštol Pavel (1 Kor 11,31), „Kdybychom soudili sami sebe, nebyli bychom souzeni“ Bohem.

Přílišnou horlivost ve zkoumání toho, zda jsme dobří nebo špatní, nebo zda chceme a děláme jen to nejlepší, otec Pio zakazuje, neboť vždy máme být přesvědčeni o své nedokonalosti. Taková zkouška prováděná s neklidem a rozpaky je jen ztrátou času a energie, jako v případě vojáků, kteří tolik cvičí, až jsou v boji unaveni, nebo zpěváků, kteří tolik cvičí, až jsou při vystoupení ochraptělí. Je dobré mířit k maximální dokonalosti, ale není nutné filozofovat nad detaily překračujícími změnu k lepšímu a rozvoj v každodenních potřebách.

Ve shrnutí je nutné souhlasit s otcem Piem, že meditace je prostředkem k vystupování k Bohu, ne cílem. Její účel tkví v lásce k Bohu a bližnímu. Když duše cítí, že je zvána ke kontemplaci Boha v něm samém nebo jeho attributech, je třeba dát se přemoci a nechtít k němu stoupat cestou diskursivní, která je první částí meditace. Druhou část meditace pak představuje starost o to, jak dobře vychovávat srdce k rozhodnutí a citu pro Boha. Nejdříve se musí projít první, teprve pak druhou. Ale když nás dobrý Bůh přivádí ihned do poslední části, nesmíme se vracet, vše bychom zničili. Tato myšlenka nás vede k dalším úsekům modlitby, jež jsou označovány jako mystické.

III. Kontemplace

Život modlitby Francesca Forgione se nezastavuje u modlitby ústní nebo v duchu. Iniciativu stále více přebírá Bůh a uvádí ho do vlité kontemplace. Samotný pojem je mu znám a vyskytuje se i v jeho dopisech v kontextu nazírání okem víry a zrakem rozumu nejdříve Kristova trpícího člověčenství a pak Boha skrytého, jehož nazývá „předmětem kontemplace“. Z psychologického hlediska je tato zkušenost sice temným a nevyjádřitelným, leč jistým vnímáním Boží přítomnosti, které si nemůže sama přivodit, ale jen pasivně přijmout, a který ve svém důsledku rozhojňuje milost, angažuje síly duše a často nachází odezvu i na těle.

Na stránkách *Epistolaria* se s bratrem, později otcem Piem setkáváme ve chvíli, kdy v sobě intenzivně pociťuje Boží přítomnost. Jeho stav má charakteristické rysy modlitby spočinutí. Muka, jež prožívá, se skrze Krista stávají rozkoší. Jsou to chvíle velkého štěstí, o kterých ví, že je prožívá skutečně s Ním a slibuje, že se vždy bude snažit, aby Mu byl nablízku. Když se modlí u jeho nohou, necítí ani tíhu přemáhání pokušení, ani hořkost smutku. On mu nikdy neodnímá svou vizi a všude ho doprovází. Poznává to tak, že odhánění pokušení a odevzdání se do vůle Boží je stále snadnější.

V takových chvílích otec Pio po ničem netouží, jen milovat a trpět. Je šťastný, neboť jeho srdce bije jako srdce Ježíšovo. To on mu dává téměř každého dne zakoušet velké rozkoše. Ve všem utrpení mu neodnímá nepopsatelnou radost. Když je s ukřižovaným Ježíšem, nesmírně trpí, ale ona bolest mu přináší velký užitek. Raduje se z míru a klidu, které není možné vysvětlit. Jeho srdce se cítí být přitahováno vyšší silou k přijetí Nejsvětější Svátosti a jeho hlad roste, takže navzdory vysoké horečce jde do kostela. A když obsáhne ono Nevyšší Dobro, je tak naplněn rozkoší, že chybí jen málo, aby Ježíši řekl: „dost, vždyť již skoro nemohu“. Málem zapomíná, že je na světě a rozum i srdce po ničem víc netouží, a někdy se dlouhou dobu dobrovolně nedožadují ničeho. Prožívá nevysvětenou duchovní radost a neustálou nestravitelnost potěšení. Duše, která je obětí těchto potěšení, stává se němou. Ještě chvíli a oddělila by se od těla a odešla s Ježíšem. Otec Pio pocítil unesení láskou mnohokrát a jistou dobu byl jakoby mimo svět.

Ježíš ho miluje bez přestání a stále více k sobě připoutává, zároveň od něj požaduje lásku. Otec Pio, který mu již celou svou lásku dal, odpovídá: „chceš-li více lásky, vezmi mé srdce, naplň je svou láskou a potom mi přikaž, abych tě miloval“. Jakoby v odpovědi na tuto modlitbu, pocítil ani ne o měsíc později v srdci palčivý oheň a jeho srdce se spojilo s Ježíšovým. Nebyla již dvě srdce, ale tlouklo jen jedno. Tolik se radoval, až slzy štěstí zkrápěly jeho tvář. Toto setkání ho velmi posílilo. Díky Ježíšovi uchovává v srdci do té doby jen zřídka pociťovaný klid, vždyť on je rozkoší a chce jí naplnit celé jeho srdce. Nemůže se oné rozkoši nepoddat a zdá se mu nemožné, že by byly duše, jež necítí jak planou Božím ohněm. Snad jen proto, že jsou větší.

Duchovní prožitky nacházejí odezvu na těle. Hlava i srdce planou příjemným ohněm. Stále ve svém ledovém těle pociťuje přítomnost srdce, které ho rozpaluje. Je nemocný láskou a neustále zakouší hořké utrpení žáru, který ho nespáluje, ale pálí. Chvillemi je oheň tak palčivý, že by nejraději do svého nitra vlil ledovou vodu. Přílišné zakoušení Boží milosti oslabuje jeho ubohé srdce.

Shodně s učením sv. Terezie bývá potěšení ze spočinutí poměrně často narušováno lhostejností, pokoušením trpělivosti a čistoty, tedy zkouškami, o nichž sv. Jan od Kříže říká, že vystupují z pasivní noci smyslů. Podle R. Garrigou-Lagrange to znamená, že sv. Terezie vedle spočinutí s potěšením rozeznává i spočinutí lhostejné. S podobným jevem se setkáváme také u otce Pia. Objevuje se u něj neklid svědomí, způsobený minulým životem a strach zda se dobře vyzpovídal. Satan na něj útočí představami a pokouší jeho čistotu a způsobuje bolest nejistotou, zda ona pokušení odmítl hned v první chvíli. Ježíš se velmi často skrývá, a tehdy se zlý duch snaží naplnit jeho srdce různými nečistými a zoufalými myšlenkami, jež jsou vyvolávány vizemi života v aspektech, které naplňují strachem. Utrpení způsobené bojem se satanem se zásadně liší od účasti na utrpení Ježíšově, které mu nezpůsobuje nic zlého. Když kontempluje kříž na Ježíšových ramenou, cítí se vždy posílen.

Podle A. Royo Marina sv. Terezie tvrdila, že modlitba spočinutí na svém nejvyšším stupni intenzity přebírá formu tzv., uspání mohutností, které se sice zcela nevytrácejí, ale nemohou pochopit jak působí. Otec Pio přiznává, že v přítomnosti Marie a Ježíše naplňují jeho srdce také milosti, že je nucen křičet: „Kde jsem, kde se nalézám? Kdo jsem, kdo stojí vedle mě?“ V jistých chvílích je vnitřní oheň tak silný, že dělá co jen může, aby se od nich vzdálil. Tehdy pociťuje, že není svobodný, neviditelné řetězy ho pevně drží u Ježíše a jeho Matky, což způsobuje výbuchy hněvu a pokušení, aby tvář v tvář nazval Syna ukrutníkem a Matku tyranem. Uvědomuje si jaké je to šílenství, ale nemá nad sebou moc. Chtěl by létat, aby jen mohl vyzvat veškeré stvoření k milování Ježíše a Marie. V takových momentech je jeho srdce naplňováno obrovskou rozkoší. Trpí a chtěl by trpět stále více. Hoří a chtěl by hořet ještě víc. Někdy dosahuje tento jev takového stupně, že se stává určitým duchovním opojením, které se navenek projevuje jako šílenství lásky. Tehdy neustále hledá něco, co nenachází a dokonce ani neví, co hledat chce.

Výše uvedené zkušenosti nepatří k milostem *gratis datae*, ale jsou zjeveními vlité kontempace, a tak duši velmi posvěcují. Proto je důležité prozkoumat co v ní vyvolávají. Především otec Pio před Bohem pociťuje synovskou bázeň. Raději by byl roztrhán na tisíc kousků, než aby ho urazil hříchem. Zároveň se ale v jeho srdci rodí velká důvěra k Bohu. V utrpení se s důvěrou vrhá do Ježíšových rukou a doufá, že mu pomůže a nezklame v plnění svých slibů, a dá sílu ke snášení utrpení. Mystik z Gargana má také osobitý vztah k utrpení. Je připraven přijmout jakýkoliv trest, který Pán sešle. Toužil by vlastní krví obmýt ta místa, na kterých - jak říká - spáchal mnoho hříchů. Blízká zkušenost Boží přítomnosti v člověku vyvolává pocit hluboké pokory. Otec Pio se cítí nejnehodnějším ze všech marných stvoření. Ví, že v něm není nic, co by mohlo přitáhnout Ježíšův pohled. Hodnotíme-li užitek tohoto vysokého stupně modlitby, je nutné zdůraznit oprostění se od pozemských radostí a růst ve všech ctnostech.

Mladý řeholník prožívá tuto etapu duchovního rozvoje ve chvíli - jistě ne náhodou - kdy se mu dostává informací a rad ohledně modlitby spočinutí. Ve sbírce dopisů jeho duchovního vůdce - o. Benedetta jsou dva, které mu, ačkoliv nebyl jejich adresátem, byly doručeny na konci roku 1912. Jsou dodatečným potvrzením správného chápání zkušeností otce Pia jako nadpřirozené modlitby. Rozvíjející se dynamika kontempace angažuje stále nové schopnosti člověka. V etapě prostého sjednocení se k vůli a rozumu připojuje paměť a představivost. Tímto způsobem se veškeré vnitřní schopnosti zabývají Bohem. Poprvé tento stav Otec Pio popisuje v červnu roku 1913. Přiznává, že v tomto stavu není možné myslet na cokoli, co se týká jeho vlastní existence. Od prvního okamžiku jsou schopnosti vzhledem k věcem tohoto světa zbaveny svobody.

Charakteristickým rysem této modlitby je absence rozptýlení. Duše je v tomto stavu šťastná protože cítí, že miluje své Dobro a zároveň že i ona je Dobrem velmi něžně milována. Starostí duše je pouze směřovat k samotnému Bohu, vnímá, že celá její existence je soustředěná v něm, a že

všechny schopnosti od počátku a přirozeně, jakoby spontánně tíhnou a instinktivně se utíkají k němu.

Bůh stále častěji ovládá jeho paměť, takže není schopen napsat něco, co by nebylo v souladu s Boží vůlí. Totéž platí pro modlitbu, během níž zapomíná na lidi, kteří ho o modlitbu prosili nebo za které se chtěl modlit sám. Jakmile se začne modlit, stává se jeho mysl, přes veškerou snahu, pouští bez jediné stopy po tom, co mu tolik leželo na srdci. Jindy se zas cítí vybízen, aby se modlil za někoho, koho dokonce ani nezná, ani ho neviděl a ani o něm neslyšel. Dříve nebo později, Pán tyto modlitby vždy vyslyší.

Jinou vlastností tohoto vývojového stadia je absolutní jistota, že jeho duše byla sjednocena s Bohem. Velkým potěšením mu je, že má Ježíše stále po boku. Zdá se mu, jakoby na něj Ježíš stále upíral svůj zrak. A stane-li se mu někdy, že ztratí pocit Boží přítomnosti, za krátko slyší Pána, jak ho vyzývá ke službě. Neumí vyjádřit hlas jakým ho volá, ale ví, že je velmi pronikavý, a že ho duše nemůže odmítnout. Neví proč si je jistý tím, že je to Pán, když očima těla ani duše nic nevidí. Dokáže jen říci, že ten, který stojí po jeho pravici, je náš Pán a nikdo jiný.

Další charakteristickou vlastností je absence vyčerpanosti a škodlivých důsledků. Milost sjednocení mu dávala mnohý užitek. Jeho duši opanoval takový klid a spokojenost, že všechny rozkoše tohoto světa se ve srovnání jen s jedinou kapkou onoho štěstí jeví jako bez chuti. Duši ovládá velká touha dokonale sloužit Bohu, takže není utrpení, které by s radostí nesnášela. Otec Pio nechápe odkud se bere velká odvaha, kterou v tu chvíli pociťuje.

Zázračné jsou efekty tohoto sjednocení. Od doby kdy ho Pán naplňuje novými milostmi, cítí se úplně proměněný. Jeho duše začíná být nazývána termínem sv. Terezie - „motýlek“. Otec Pio si uvědomuje, že není hoden takových milostí a utvrzuje se tak v pokoře. Je dalek považovat se za lepšího než jsou ostatní. Chtěl by neomezený počet životů, aby je všechny mohl zasvětit Bohu. Odhaluje v sobě dvě protichůdné tendence. Na jedné straně touží po samotě a chtěl by utéct daleko od lidí, ale na straně druhé touží zůstat s nimi a zvěstovat jim, kdo je velký Bůh milosrdenství. Přál by si, aby celý jeho život byl poset kříži a pronásledováními. Žal z hříchů a bolest, které vnímá, když vidí jak velmi je Pán urážen, způsobují, že se přestává ovládat.

Obvykle se od chvíle prostého sjednocení objevují určité fenomény, pro které je nesnadné s naprostou přesností ustálit vymezené místo v rozvoji duchovního života. Mezi hlavní patří mystické doteky, uchvácení, poranění a rány lásky Rovněž u otce Pia se tyto jevy vyskytují, a to s různou časovou intenzitou během celého života, který je obsažen v *Epistolarium*.

Mystický dotek je druh téměř okamžitého nadpřirozeného dojmu, který dává duši pocit dotek samotného Boha. Otec Pio popisuje, že se mu někdy stává, když se zabývá nedůležitými záležitostmi, že se ho obyčejné slovo o Bohu které zaslechne nebo mu náhle přijde na mysl, tak silně dotýká, až se přestává ovládat. Kromě pasivity a náhlosti si zde zaslouží zvláštní pozornost ty extatické prvky, které uvozují následující etapu života modlitby. V nové zkušenosti mu Pán obvykle odhaluje některá tajemství, která se otiskují na dně, takže je už nelze vymazat. Pro nedostatek slov je není možné vyjádřit a zkouší-li se to, ztrácejí na lesku. Po obdržení těchto milostí, jež někdy trvají i několik dní, zůstává vůle jako omámená a rozum zcela pohlcen tím, co uviděl.

Zjevení jež se prohlubuje, vede k polibku a tzv. substanciálnímu doteku. Nebeský Otec je neustále otiskuje do jeho duše. Je však také zdrojem dalšího krajního utrpení, neboť duše se neumí novému jednání Pána přizpůsobit. Je totiž pokrmem příliš jemným a způsobuje duchovní nestravitelnost, která je příčinou, že duše nařiká nesmírnou bolestí i láskou zároveň. Na den Božího těla roku 1918 bylo dotknutí doprovázeno dechem života. Zvláště v tomto případě je možné sledovat již dříve projevující se dynamiku doteku, který na počátku způsobuje otřes a smrtelný strach, následně však navozuje absolutní klid, dosud nepoznaný.

Jiným zjevením jsou tzv. unešení, která představují velmi silné a náhlé impulsy Boží lásky, které v duši zanechávají neukojitelnou touhu milovat. Někdy je toto unešení lásky tak silné, že tělo, jež to nemůže snést, upadá do extáze.

Sv. Jan od Kříže říká, že „kromě jiných rozmanitých návštěv, které Bůh duši činí a jimiž ji zraňuje a povznáší v lásce, činívá jakési skryté doteky v lásce, které na způsob ohnivého šípu poraní

a protknou duši“. Rozlišuje zranění od ran, které jsou hlubší a mají delší trvání. Otec Pio sice používá oba výrazy, když mluví o Bohu, který ho zranil a stále zraňuje (*crudelmente ferí e continua ad impiagare*), avšak nikdy nenavazuje na janovské stupňování intenzity oné zkušenosti na základě druhu poznávaného Božího díla.

Ví, že pro něj neexistuje potěšení, dokud ho Božský Mistr nepozve k sobě. Tato myšlenka způsobuje, že se bojí toho, že zešílí. Nevidí očima těla, ale ducha, cítí, jak Ježíš postupně zanořuje ostrý nůž a šíp, jakoby vržený oheň mu prostupuje srdcem a dál do vnitřností a pak je silou vyrván. Násobení úderů umožňuje duši vybuchovat stále větší láskou k Bohu. Bolesti i rozkoše oné rány jsou pouze duchovní, i když se jich tělo do značné míry účastní.

Někdy je účast tak výrazná, že fyzicky proniká tělesné srdce. Tehdy se setkáváme s transverbací. Otec Pio to zakusil 5. srpna roku 1918. Jiným zjevením je stigmatizace, jejímiž projevy jsou rány, které se objevují na chodidlech, dlaních a boku. 8. září 1911 se otec Pio zmiňuje, že tento fenomén trvá už skoro rok. Vyděšený se modlí k Bohu, aby tyto projevy odňal. Po vyslyšení modlitby rány zmizely, ale bolest zůstala. Mimo to mu Pán dával mnoho let téměř každý týden zakoušet své utrpení při korunování a bičování. Na trvalo (a to na dlouhých 50 let) se fenomén stigmat vrátil v roce 1918. Výše uvedené zkušenosti, ačkoliv představují vnější a viditelné rány, náleží k milostem *gratis datae* a přesahují rámec nynějších úvah.

V následující etapě vývoje života modlitby, jež směřuje ke sjednocení schopností duše a vnějších smyslů s Bohem, dochází k vyřazení vnějších tělesných smyslů. Intenzita mystického sjednocení je tak velká, že to tělo není schopné snést a přichází extáze. Často byly důsledkem výše popsaných doteků, unešení a ran lásky právě jevy extatického charakteru, které Otec Pio popisoval jako neschopnost se ovládat či přechod do jiné sféry, a to do pocitu, že již více nebyl ve stavu poutníka a nevěděl zda se nacházel ještě v těle. Uklidnění a ztišení duši přinášejí rovněž unešení, kterými ji Pán dává zakusit část vytoužených skutečností. Smysly, žádostivosti, touhy a pocity i celá duše si to neuvědomují a krouží kolem Boha se zázračnou silou a rychlostí.

S jasným popisem extáze se setkáváme teprve 1. listopadu 1913. Čteme: „Obvyklý způsob mé modlitby je takový. Jakmile se zaberu do modlitby, hned cítím, jak se duše začíná soustředit v klidu a míru, které není možné slovy vyjádřit. Smysly jsou vyřazeny, někdy jen s výjimkou sluchu, ten mi ale obvykle nepřekáží a musím přiznat, že dokonce je-li kolem mne velký hluk, není mi to ani v nejmenším nepříjemné.“

Proto také Otec Pio říká, že jen málokdy se mu podaří přemýšlet pomocí intelektu a stále méně může užívat rozumu a radovat se z používání smyslů. Rád čte dobré knihy, ale jen co je otevře a trochu čte, hluboce se zamyslí a místo do četby, ponoří se do modlitby. V této etapě vyplývá utrpení duše z toho, že se její intelekt cítí téměř násilím přiveden ke kontemplaci zázraků božského Snoubence a vůle z onoho tajemství nic nechápe, neboť více miluje než poznává.

Nejčastěji se rozlišují dvě základní formy extáze: příjemná a milá, a násilná a bolestná. První se pojí s neschopností ovládat se, s pocitem úlevy v utrpení, se sladkým opojením a pokojem ducha i těla, jenž je čistý jak nejjasnější nebe. Otec Pio o tom píše, že se mu zdá jakoby se jeho plíce rozšiřovaly a vdechovaly čistý a osvěžující vzduch. Cítí jak mu svěží vzduch proniká do celého těla, probíhá žilami, oživuje každou částičku krve. Smutek i lhostejnost mizí jak mávnutím kouzelného proutku. Klasickým příkladem takové extáze je prožitek spojený se stigmatizací. Otec Pio píše, že po té, co sloužil mši svatou byl zaskočen spočinutím, jež se podobalo sladkému snu. Všechny vnitřní i vnější smysly, jako i mohutnosti duše se nacházely v nepopsatelném klidu. Při tom všem bylo kolem něj i v něm naprosté ticho. K tomu se ihned připojil velký klid a smíření se s absencí všeho i odpočinutí v samém neštěstí. To vše v jednom okamžiku.

Druhá forma extáze, násilná a bolestná, způsobuje, že se údy stávají nepohyblivými a život jakoby se zastavil, je vyřazen. Touha po Bohu je tak velká, že všechny kosti vysychají a tělesné teplo i síly zanikají. Slábne láskou k Bohu a téměř omdlévá. Na počátku zaplavuje duši strach, konsternace z náhlosti, jasu a udivujícího způsobu, jakým je pravda zjevena, ale potom duše spočine v božském pokoji. Otec Pio prožíval bolestnou extázi u oltáře. Nedokáže říci, co se tehdy dělo, neboť duše to pociťovala nevědomě. Zdá se mu, že na počátku byla přítomná letargie, která ho

po chvíli celého pohltila. Tento letargický sen se odehrával v naprosté nemohoucnosti a byl téměř bez výjimky velmi bolestný, a pro nenadálou úsilí se skoro pokaždé dostavovalo úplné spojení vnitřních i vnějších tělesných smyslů. Od chvíle, kdy trvá Boží působení je tělo naprosto bezmocné. Absolutní nemohoucnost se projevuje v tom, že nikdy před tím nebyly mohutnosti tak nehybné a omezené. Otec Pio má velmi často obtíže s uspokojováním životních potřeb, jako je jídlo, pití nebo spánek. Utrpení s tím spojené přirovnává k bolesti mučedníků během velkých zkoušek. Uvědomuje si však, že to co se děje s tělem, je odrazem toho, co se odehrává v duchu.

V extázích se obvykle odehrávají tzv. duchovní zásnuby, které jsou ze strany Boha příslibem, že přivede duši k proměňujícímu sjednocení. Popsat přesně tento moment v životě otce Pia je těžké. V jednom z dopisů hovoří o velmi příjemném světle zhůry, které je dostatečné na to, aby ubohou duši ujistilo, že vše je vedeno Boží prozřetelností, a že ji nebeský Otec vede k cíli, kterým je dokonalost a sjednocení s Bohem. Mimo to na vrcholu ducha pociťuje něco jako lehký vánek, podobný jarnímu větru, který je nejkrásnějším ujištěním Božského Mistra, že ani vlas z jeho hlavy nemůže spadnou, aniž by to nebeský Otec dovolil (srov. Lk 21,18), a že On nad ním otcovsky bdí a zkouší-li ho podobnými zármutky, činí to vždy jen z lásky a pro jeho dokonalost.

Důsledky toho sjednocení jsou rozličné. Nadpřirozené skutečnosti, krom důsledků vlastních každé milosti, způsobují tři hlavní: „podivuhodné poznání Boha a jeho nepochopitelné velikosti; velké poznání sebe sama a hluboký pocit pokory plynoucí ze sebepoznání, že se opovažuje urazit tak svatého Otce; a velké pohrdání všemi věcmi této země a velikou lásku k Bohu a ctnostem“.

Než se duše spojí s Bohem v dokonalém sjednocení, prochází očistou pasivní noci ducha, kterou otec Pio nazývá temným, hustým lesem. Toto nesouvislé očišťování trvá během celé cesty osvětlení a sjednocení, ale když jde o skutečnou noc ducha, nachází své místo bezprostředně před přetvářejícím sjednocením. Tehdy je forma kontempace maximálně bolestná a očišťující. Stejný proces sledujeme na stránkách *Epistolaria*, kde je téměř na každé popis bolestných zkušeností, jejichž intenzita se však od roku 1914 zvyšuje, až kulminuje v roce 1918. Tyto stavy se stále prolínají s momenty radosti a odpočinku. V poznámkách na téma askeze a mystiky nás otec Pio, po širším pojednání pasivní očisty smyslů, uvádí do tajemství pasivní očisty ducha, která je dopřána jen nemnoha duším, jež Bůh vyvolil k velkým věcem.

Mystik z Gargana, když komentuje duchovní stav jistých, nám podle jména neznámých osob, ukazuje, jak hluboce pronikl do tajů noci ducha. Píše, že Bůh ponořil jejich intelekt v temnotu, vůli v lhostejnost a paměť v prázdnotu, srdce pak v hořkost. Je to záviděníhodná cesta ke sjednocení v lásce. Bůh chce s duší uzavřít sňatek ve víře, která je jediným a odpovídajícím prostředkem, jak vejít v tento svazek lásky. Aby se duše mohla vznést k nazírání Boha, musí být očištěna nejen od nynějších nedokonalostí, ale rovněž od dřívějších, jako je určitá citová připoutanost a špatné návyky, které nedokázala vymýtit ani očista od nadvlády smyslů. To se děje očistou ducha, díky níž Bůh proniká celou duši nejvyšším světlem, zasáhne ji v nejskrytějších hlubinách a celou ji obnoví. Nejvyšší světlo se v duši rozlévá bolestným způsobem, přičemž trpí i duch. Osoby, jenž byly výše zmiňovány, nejsou s to pochopit toto Boží působení pro samotnou povahu světla, které je tak vznešené a jemné, že převyšuje přirozenou schopnost oněch duší chápat, takže se pro ně stává temné, bolestné a plné trápení. Když je světlo očistí, tehdy je obklopí svou září a učiní je schopnými vidět Boha a dokonale se s ním sjednotit. Účastí v aktu nebeského sňatku se duše stává Bohem. Stává se, že Bůh ve snaze zmírnit duším utrpení, uděluje jim sladké nazírání ve formě světla, jemuž duše rozumí jako takovému. Těmto prolukám mezi jednotlivými očistami se říká světelný paprsek. Duše tehdy není radostí bez sebe, protože očista ještě není dokončena, ve chvílích kdy to nejméně očekává, upadá znovu do temného vězení.

Aby duše došla sjednocení a skrze účast se stala podobná Bohu, musí být odstraněny všechny její vady a závislosti na věcech přirozených i nadpřirozených, což se týká nejen jejich projevů, ale i příčin. Aby se duše stala jedno s Bohem, je milost přinášející světlo tak velká, že i když na počátku zastihuje duši ke sjednocení nepřipravenou, očišťuje ji utrpením ve smyslové i duchovní části. Než duše vejde do domu vína (Pís 2, 4), musí svléci svět, aby mohl přijít nový

způsob chtění a myšlení. Zatím jediným světlem (lumen), které má účast na světle věčného slunce (luce) je živá víra a důvěra v autoritu.

V tomto komentáři je třeba vidět autorovy zkušenosti otec Pio dávaje za pravdu svému duchovnímu vůdci, že Bůh vždy nechává v srdci paprsek světla, který zachovává velkou důvěru v něho, potvrzuje ambivalentnost tohoto světla, neboť totéž světlo způsobuje v duchu nepochopitelnou bolest. Způsobuje, že se duše nalézá ve stavu nejbolestnější kontemplace, v níž Bůh duši bolestivě zasáhne, protože dopustil její sebepoznání. Světlo přicházející shůry se tak pro duši stává opravdovou mukou.

Vše kolem něho je nocí a uvnitř nastává temnota intelektu, utrpení vůle a nejistota paměti. Nachází se v bolestné ztrátě všech mohutností a smyslů. Zbytečně se pokouší přivolat soustředění v jednom i druhém. Ještě nikdy před tím nebyly jeho mohutnosti tak nehybné a omezené. Pro vůli, která chce dobro, je to velké utrpení. Když ve skrytosti uvažuje nad vlastní ubohostí, paměť ono utrpení sytí vzpomínkami na Boží bohatství. A osvětlený intelekt se zároveň stal slepým, a je to velmi bolestná slepota. Probuzen ze zkoušek a ocitá se v kontrastu nejjasnějších pramenů skutečného života, který je v něm od narození, zakouší nesnesitelné utrpení. Paměť si už téměř nic nepamatuje, intelekt hledá první pravdu, a když se zdá, že z ní něco pochopil, upadá do ještě větší temnoty. Paměť se pokouší zachytit čehokoliv, co by jí mohlo potěšit, ale zbytečně. Muka násobí vzpomínka, že dříve znala a milovala toho Pána, kterého - má dojem - již více nezná a nemiluje. Husté mraky nedovolí postřehnout ani slabý pramen světla. V duši je hluboká noc. Zdá se jakoby sama duše se svou představivostí a fantazií připravovala proti sobě spiknutí. Nenarušen těmito otřesy zůstává pouze vrchol ducha, který vždy doprovází nejvyšší pokoj, v nižší části duše sotva znatelný.

Lhostejnost je patrná zvláště během modlitby. Nebe je jako zavřené a každý nářek se vrací coby šíp, aby smrtelně zranil ubohé srdce. Modlitba se zdá prázdnou a při prvním pokusu o ní je duch zbaven vši odvahy a doveden k naprosté nemohoucnosti a nicotnosti tak, aby se nemohl již pokoušet, i když hned riskuje opakovaně a je doveden k těžce nemohoucnosti. Vyjadřuje to, přes všechny obtíže, jeho věrnost modlitbě. Tělo je ovládáno mnohými slabostmi a otec Pio není schopen se soustředit na modlitbu, bez ohledu na to, jak velmi po ní touží. Někdy, když je duch zahalen temnotou, chtěl by se ani ne tak modlit, jako probudit alespoň jedinou myšlenku na Boha, avšak v tomto stavu je to nemožné. Má pocit, že Ježíš jeho modlitbu odmítá. Přesto nepřestává nocí pozvedat ruce ke svatému místu a chválit Pána, tak dlouho, jak jen mu stačí dech. Je přesvědčen, že s Bohem je třeba rozmlouvat za hřmění a uragánů a uvidět ho v hořícím keři, k tomu je ale zapotřebí sejmout opánky a zcela se zřít vlastní vůle a citů. Jeho modlitba je zdrojem utrpení a smrtelných muk, strašných jen na pomýšlení. Konečně neví, zda jsou jeho modlitby skutečnými modlitbami, nebo silnou nechutí (averze), kterou srdce, plné bolesti, směřuje k Bohu.

Otec Pio, prožívaje temnou noc, si uvědomuje, že na jeho utrpení není jiný lék, než sjednocení s dokonalou láskou. Chce vidět v plnosti a dokonale Slovo, Syna Božího, který je odleskem slávy Boha a dokonalým odrazem jeho podstaty (viz Žid 1,3). Chce, aby mu ukázal svou krásu a tak zabil ubohého motýlka, čímž ho osvobodí z pout těla, ve kterém se nemůže se svým Bohem těšit, jak by chtěl. Uvědomuje si, že dokud od něj nedostane polibek, nebude s ním duše moci uzavřít smlouvu slovy: „Já jsem svého milého a můj milý je můj“ (Pis 6, 3). Sní o tom dni, kdy bude žít stejným životem jako Bůh, kdy pozná to, co zná On, kdy bude milovat to, co miluje On a radovat se pouze z toho, pro co je On šťastný. Tehdy se intelekt a vůle soustředí na první pravdu a duše nebude moci odtrhnout oči od nekonečné Krávy a bude se opájet Bohem v nekonečné extázi nejsladší lásky. Tyto charakteristiky poukazují na touhu vyšších mohutností duše po proměňujícím sjednocení, které pak jedná podobně jako Bůh. V této souvislosti vyvstává základní otázka, jakým způsobem otec Pio dosáhne nejvyššího stupně modlitby, zvláště chápe-li sám ono sjednocení v kontextu smrti. Nazývá ji nebeským sňatkem s Božím Beránkem.

Otec Pio sahá do snoubenecké tematiky, když píše svým duchovním dcerám, a potvrzuje, že v jejich duši se odehrává duchovní sňatek. Vybízí je, aby se zcela oddaly Ježíšovi a byly jako prsten závislý na jeho pokynutí. Takový by měl být skutečný duch Ježíšových snoubenek. Komentuje

úryvek z Písně písní (1,1-3) a nabádá, aby v tomto životě očekávaly polibek Božích úst, neboť je to největší štěstí, z jakého je možné se zde na zemi radovat. V tomto stavu se všechny síly (mohutnosti) duše nacházejí v dokonalém klidu, až se zdá, že obsáhla Boha tak, jak si jen může přát. Božský snoubenec jí naprosto novým způsobem odhaluje velmi důležité pravdy, a i když Božského Milence nevidí, nemůže pochybovat, že je s ní On. Zakouší v sobě tak zázračné projevy onoho sjednocení se Snoubencem a cítí se tak silná v ctnosti, až se jí zdá, jakoby nebyla tím, čím byla předtím. Cítí se být tak vytržna mimo sebe a tak silně objímána Snoubencem, že se jí zdá, že omdlévá.

Přelomovým dopisem, popisujícím mystikovy vnitřní prožitky, je snad korespondence z 12. ledna 1919, adresovaná o. Benedettovi. Otec Pio v něm říká, že nekonečná Láska velikostí své moci nakonec přemohla tvrdost jeho duše. Vyznává, že má v sobě nejvyššího Boha a to je důvodem velké radosti, která ho neodolatelně nutí zpívat s Nejsvětější Pannou *Magnificat*. Cítí, jak celou silou chce spolu se snoubenkou z *Písně písní* říci: „nalezla jsem toho, kterého tolik miluji . Uchopila jsem ho a už ho nepustím“ (3, 4).

Bůh se celý vlévá do malé nádoby svého stvoření, které se cítí neschopné unést tíhu tak nesmírné lásky. Dokonce ani objetí Milovaného, která přicházejí ve velkém množství téměř neustále a bez odpočinku, nejsou schopna zmenšit to utrpení. Jeho srdce je příliš malé. Je pravda, že Bůh je uvnitř i vně, cítí však, že vnitřní stěny jeho srdce za chvíli prasknou, divné je, že se to ještě nestalo. Nemůže-li se láska vejít celá do malé nádoby, vylévá se navenek, přesto se ale ptá: „jak je možné snést Nekonečného v sobě?“ V takovýchto chvílích nazývá otec Pio Boha ukrutným tyranem, který ho přemohl, spálil všechny jeho vnitřnosti a do nitra zavedl řeku ohně. Projevuje se tu však nový prvek, který svědčí o větší jistotě ve vztahu k Bohu. Otec Pio vidí, že sám Milovaný odvrací od něho svůj zrak pro jeho „rouhání“.

Další novina je spojená se světlem, které začíná vidět. Otec Pio se omlouvá otci Benedettovi, že, jsa v pekle, odmítal zkoušky. Nyní, když jeho oči uviděly světlo, chce mu to vynahradit a připravit se na velký přechod. Díky této změně poznává, že Bůh vždy utkvívá v jeho mysli, otištěn v jeho srdci, a že Ho nikdy neztrácí z očí. Cítí jen, že má a chce to, co chce Bůh, v něm se cítí vždy odpočatý, přinejmenším ve svém nitru. Jeho údělem je obdivovat Boží krásu, ale i jeho pobouření, slitování a přísnost spravedlnosti. Při té příležitosti vyjadřuje otec Pio míru svého sjednocení s Kristem slovy: „Jak je možné vidět Boha, kterého zarmucuje zlo, a nebýt zarmoucený také?“

Důležitým prvkem, který v této době vystupuje do popředí, je starost o spásu bližních. Je ochoten ke všemu, jen aby byl Ježíš spokojen a spasil duše, zvláště ty, které mu svěřil. Otec Pio nemá ani minutu nazbyt, veškerý čas tráví osvobozováním bratří ze satanových pastí a jejich získáváním pro Krista. Je to výraz největší lásky. Jeho práce je ustavičná a trvá bez přestávky devatenáct hodin. K velké touze zemřít, aby se mohl sjednotit se Snoubencem, se připojila síla naprosto opačná, chuť žít a pracovat pro bratry ve vyhnanství. Obě síly na vrcholu ducha obrovsky narůstají. Ježíš způsobuje, že otec Pio pociťuje, jak je sladké žít a pracovat pro bratry. Je náhle uchvácen životem pro ně, který ho následně opájí a sytí utrpením, i když na něj stále naříká. Útěchou mu je reflexe nad bohatou žní (sklizní) ve dnech získávání duší v domě Pána. Cítí ostatně sílu zřici se všeho, jen aby se duše vrátily k Ježíši a milovaly ho. Je zde jasně vidět, jak je otec Pio Bohem připravený k dalšímu, téměř padesátiletému životu. Nazývá se Cyrenejcem, který nese kříž za mnohé, a prosí o modlitbu, aby na něm naplnila slova apoštola, že na svém těle doplňuje to, co zbývá do míry Kristova utrpení.

Rovněž se mění profil stále pociťovaného utrpení. Je stále ponořen do nejzoufalejšího trápení, ale už ne proto, že nemůže nalézt Boha, ale proto, že pro něho nezískává všechny bratry. Bojí se, zda Pán vyslyší jeho prosby za lidi, a je znepokojen pohledem na takové množství duší, kterým nemůže pomoci. Trochu klidu mu může přinést pouze podrobení se Boží vůli, leč svůj zrak hned snižuje k bratrům a opětovně se ponořuje do hlubokého zoufalství. Zakouší neobyčejnou rozkoš, když se duše odráží v Bohu, a maximální hořkost, když se odráží v bližním, a mezi těmito krajnostmi cítí, že umírá. Stav jeho ducha přechází od vzletů k velkým duchovním zármutkům,

jejichž příčinou je obvykle špatná spolupráce lidí s Boží milostí. Trpí pro mnoho duší, které se navzdory nejvyššímu Dobru snadno ospravedlňují za spáchané zlo. Unavil se voláním k Nejvyššímu, i když ví, že není hoden, aby ho Pán vyslyšel, přesto ho prosí, aby se snížil k nezištným prosbám, jež vznáší pro dobro jiných.

Neustále pracuje na tom, aby byl ve vztahu k bližním příjemný. I když není spokojen, činí pokroky a slibuje, že bude mnoho přemýšlet a doporučovat tuto ctnost druhým, aby mu ji výměnou udělili Ježíš a Marie. Stěžuje si jen, že občas, aniž by chtěl, nevědomě, když lidi napomíná, trochu zvýší hlas.

Po těchto zkušenostech se však vrací temnota noci, bouře a vody utrpení. Bitva pokračuje a on dál přebývá v pekle a vězení smrti. Znovu se cítí odmítnutý rozhněvaným Bohem, který ho železnou rukou odhání, zatímco otec Pio více než kdykoliv před tím usiluje o to, aby ho našel. Situace je téměř nesnesitelná, ale děj se vůle Boží. Nevíme, zda tento návrat temnoty představuje sv. Terezií popisované zatmění milostí sjednocení nebo jsou výrazem přetrvávající noci ducha. Korespondence v tomto místě končí. Jediným svědectvím je úryvek z deníku z 21. července 1929, v němž Otec Pio popisuje patnáct dní naplněných utrpením, kdy se mu zdálo, že je navždy ztracen, a kdy Boha viděl jako soudce. Přes to, když soucítit s dušemi, jejichž jen malé utrpení se pro něj stávalo mučením, modlil se k němu s důvěrou. Tehdy uslyšel Ježíšova substantiální slova: „uklidni se a nezmítej sebou, jsem s tebou“ a pocítil, jak se vrací k životu. V polovině dne se situace opakovala. Uznáme-li za pravdivou první tezi, můžeme přijmout, že přes nedostatek jasných konstatování přeměny v Boha, duchovního sňatku, stálého sjednocení či přebývání Nejsvětější Trojice v duši otce Pia, dosáhl nejvyššího stupně sjednocení.

Závěr

O. prof. Valentino di Santa Maria během prvního symposia o spiritualitě otce Pia v roce 1972 řekl, že o jeho modlitbě nevíme nic. Mezitím nám analýza samotného *Epistolaria* podala bohatý obraz jeho vztahu s Bohem. Nejdůležitější období v rozmezí let 1910 - 1922 se jeví jako čas, v němž Bůh skutečně vtrhl do jeho existence s celou složitostí i bohatstvím psychických a duchovních jevů, jež s sebou takovéto události nutně přinášejí. V rámci možností jsem se snažil tyto jevy rozlišit a pojmenovat, avšak pramenný materiál mi neumožnil podat jasné časové předěly.

Modlitba otce Pia - tak jak byla představena - je především mystická a kontemplativní. Avšak v souladu s názorem Royo Marina nelze hovořit o asketické či mystické etapě ve smyslu výhradním. V životě otce Pia se setkáváme jak s modlitbou ústní, tak s meditací. Zprávy o nich, přestože jsou podávány převážně formou rad, jež byly udělovány jiným, tedy jaksi zprostředkovaně, jsou věrohodné, neboť se shodují s jinými, osobními popisy, a představují výsledek zkušeností z cesty, kterou sám prošlapal.

Dynamika duchovního života přivedla otce Pia ke sjednocení s Bohem. Jak vyplývá z třetí části referátu, byly zkušenosti s modlitbou popsány v duchu karmelitánských mystiků, zvláště sv. Terezie Veliké a sv. Jana od Kříže. Nejde však o pouhé opsání nebo zkrácení jejich spisů. Otec Pio je znal do té míry, že je mistrovským způsobem dokázal spojovat v jeden originální celek.

V polemice s G. B. Scaramellim, kterého otec Pio znal přinejmenším z *Direttoria ascetica*, se Reginald Garigou-Lagrange dovolává mnoha autorů jeho doby a říká, že: „mystický život (...) není ničím úzce mimořádným, jako vidění nebo zjevení, ale něčím vyšším na normální cestě svatosti“. Šel jsem v těchto stopách a představil stupně modlitby a její doprovodné jevy přiměřeně obvyklému duchovnímu vývoji. Takzvané neobvyklé jevy si vyžadují samostatné pojednání.

O autorovi: P. Wojciech Zyzak

Je knězem v bielsko-zywické diecézi. Kněžské svěcení přijal v roce 1993. Studuje na KULu a v současné době připravuje doktorskou práci z teologie spirituality, v níž se zabývá otázkou modlitby

v životě otce Pia z Pietrelciny. O duchovní profil Božího služebníka otce Pia se zajímá již několik let a navštívil také několikrát San Giovanni Rotondo.